

pp Kan vi ikke bare snakke slik at vi forstår hverandre? PÅRØRENDE PROGRAMMET

«Livet er skjørt» er et utsagn de fleste av oss har hørt. Til en viss grad forstår vi også hva det betyr. Men full forståelse får vi kanskje først når en større eller mindre krise rammer.

Av Anne Torill Brimsø, masterstudent i medborgerskap og samhandling og pedagogisk veileder ved Pårørendesenteret. Innlegget stod på trykk i Stavanger Aftenblad 19. oktober 2020

Vi så det ikke komme, og plutselig har det livet vi kjente, endret seg totalt. Hva vi opplever som en krise er individuelt. En oppsigelse fra jobben, bruddet med en kjæreste, alvorlig sykdom eller skade, eller dødsfall til en som sto deg nær. Avhengig av situasjon, kan du, eller en du er glad i, plutselig ha blitt hjelpemottaker.

Møter med hjelpeapparatet blir en del av din nye hverdag. Her møter du gjerne fagpersoner som snakker til deg og med deg. Men det kan hende at de snakker et språk du ikke forstår – fagspråket. Avmaktsfølelsen i møte med diverse instanser kan melde seg. Følelsen av egen sårbarhet gjør seg gjeldende og vi stiller oss selv spørsmål som: Dette skulle jeg sikkert forstått? Er det jeg som er dum? Og hva ble egentlig bestemt på dette

møtet?

Når fagspråket stenger

I møter mellom mennesker står kommunikasjon sentralt. Ja, mer enn det: Møter mellom mennesker er kommunikasjon. Store Norske Leksikon definerer kommunikasjon som en person som ønsker å kommunisere og har en tanke som ønskes formidlet. Dette kan gjøres ved å produsere ord, handlinger eller en kombinasjon av begge. Men hva er målet med kommunikasjon? Enkelt sagt er målet med kommunikasjon å forstå og bli forstått.

Dessverre er det mange som i møte med helsevesenet og andre faggrupper opplever nettopp det å ikke forstå hva som blir sagt. Dette handler ikke om at vi er kunnskapsløse, nei, det handler om at det blir brukt et språk som vi ikke har forutsetning for å forstå. Nemlig fagspråket. Bedre blir det ofte ikke når flere fagpersoner kommer sammen i for eksempel et samarbeidsmøte. Da utspiller gjerne «stammespråket» seg til fulle, og samhandling med personen som eier møtet kan helt forsvinne.

“ Det kan bli et demokratiproblem når fagpersoner bruker et eget språk andre ikke forstår, og slik reduserer muligheten for å medvirke. Det kan også føre til at ulike mennesker, basert på ulike forutsetninger for å forstå, ikke får et likeverdig tilbud.

Når noen blir syke og trenger hjelp, kan det for mange føles overveldende. Nesten som å tre inn i et nytt og ukjent samfunn. Noen opplever å miste kontroll over eget liv. Mange som deltar i møter med fagpersoner gir uttrykk for at de mistrives i slike møter. De opplever seg overkjørt og mindreverdige.

En demokratisk utfordring

Brukermedvirkning er viktig for å være «sjef i eget liv» når vi havner i situasjoner som gjør oss avhengig av disse tjenestene. Det er ofte når vi er mest sårbare at offentlig tjenestene er nødvendig. Men for å medvirke må vi forstå. For å ta gode valg på egne eller andres vegne må vi forstå. Gjør vi ikke det kan vi risikere å gå glipp av rettigheter, eller ytelser vi har krav på.

Det kan derfor bli et demokratiproblem når fagpersoner bruker et eget språk andre ikke forstår, og slik reduserer muligheten for å medvirke. Det kan også føre til at ulike mennesker, basert på ulike forutsetninger for å forstå, ikke får et likeverdig tilbud. Når det gjelder språket vårt i møtet med mennesker, må vi være oss bevisst hvordan vi kommuniserer, og reflektere over hva vi ønsker med kommunikasjonen. Ønsker vi å imponere, glemmer vi oss ut, eller ønsker vi å bidra til likeverd og forståelse? Vil vi ha et mer inkluderende samfunn, må vi se på hvilken type praksis som bidrar til nettopp dette.

På lik linje som at språk er makt og kan føre til utenforskap, kan språket også invitere til felles forståelse og medborgerskap.

Kan vi ikke bare snakke slik at vi forstår hverandre?

Tekst: